

УДК 378.013-014

THE INFLUENCE OF EDUCATIONAL INNOVATION ON THE CREATIVE DEVELOPMENT OF FUTURE EDUCATORS

ВПЛИВ ОСВІТНЬОЇ ІННОВАТИКИ НА ТВОРЧИЙ РОЗВИТОК МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ

Nebykova T./Небикова Т.А.

teacher /ст..викладач

Uman Pavlo Tychyna State Pedagogical University

Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини

Nebykov M./Небиков М.В.

s.agric.s.,sen.res.dep./к.сільск.н., ст.. наук.снєвр.

ORCID 0000-0001-9734-1730

*Breeding and Reproductive Biological of Plants Sofiyivka National Dendrological Park of the National Academy of Sciences of Ukrain, Uman.**Національний дендрологічний парк «Софіївка» - науково-дослідний інститут Національної академії наук України, Умань.*

Анотація. У статті обґрунтовано сутність інноватики як окремої галузі наукового знання. Представлено сучасні вимоги до професійної підготовки майбутніх педагогів у контексті розвитку креативних професійних здібностей. Доведено доцільність використання інноваційних технологій у процесі формування творчої обдарованої особистості майбутнього педагога. Визначено та охарактеризовано основні складові освітньої інноватики. Висвітлено риси професійності педагога, що забезпечують умови для самореалізації студентів у різних видах теоретичної і практичної діяльності.

Ключові слова : творча активність, інноваційні технології навчання, освітня інноватика, професійність педагога, активне навчання.

Вступ.

Творча активність – це властивість особистості, яку слід виховувати і розвивати у кожного студента, незалежно від рівня розвитку його творчих здібностей. Завдання вищої школи – виявити і розвинути їх в освітній діяльності. Розвинути креативні професійні здібності – це означає озброїти майбутнього вчителя способами діяльності, навичками виконання професійної роботи, створити умови для розвитку обдарованості.

Важливого педагогічного значення набуває дослідження проблеми формування творчої обдарованої особистості майбутнього педагога у процесі використання інноваційних технологій. За рахунок впровадження інноваційних технологій навчання, в умовах заохочення з боку викладача творчої активності студентів, сприяння і проведення комплексної роботи, спрямованої на розвиток цієї властивості особистості, психологічний бар'єр на її шляху може бути повністю знятим.

Інноваційні технології навчання впливають на моральний, інтелектуальний, фізичний і естетичний розвиток студентів, на зростаючу активність у відношеннях з оточуючим світом, розвиток творчого самовираження.

Творче самовираження не виключає репродуктивного самовираження студентів в освітній діяльності. Розвиток творчого самовираження удосконалює старі і створює нові знання, навички і вміння, розширює межі їх застосування, підвищує рівні оволодіння ними, щоб репродуктивна діяльність постійно

збагачувалась елементами творчої діяльності студентів в процесі використання інноваційних технологій навчання.

Творча активність і творча діяльність – взаємопов'язані і взаємообумовлені поняття. Якщо подивитися на рівні виявлення діяльності і соціалізації особистості від рефлекторного рівня, рівня потреб до рівня творчої інтуїції, то творча активність може найповніше виявлятися саме на найвищому рівні. Вона є динамічною умовою становлення і реалізації творчої діяльності при сформованості творчої активності.

Виховання і розвиток цієї якості дозволить, по-перше, підготувати студентів до професійної діяльності, насиченої новими, нетиповими ситуаціями, навчить долати труднощі, успішно працювати в екстремальних умовах, і, по-друге, розв'язувати завдання раціоналізуючи свою діяльність, бути винахідливим в умовах виконання щоденної професійної роботи.

Основний текст.

Пошуки в цьому напрямі вели психологи і педагоги Я.Пономарьов, О.Лук., А.Леонтьєв, П. Якобсон, В.Моляко, Г.Васянович та інші.

В межах існуючої системи освіти є різні моделі навчання:

- трансляційна;
- формуюча;
- розвиваюча;
- активізуюча;
- вільна;
- творча активність студентів[1].

Педагогічна технологія означає ланцюжок логічно впорядкованих навчальних кроків, актів і циклів, які здійснюються в процесі навчання. Педагогічна технологія виступає як система розробки і здійснення відповідно до обраних цілей всього процесу навчання і з врахуванням людських і технологічних ресурсів в їх взаємодії. Метою педагогічних технологій є не накопичення знань та вмінь, а постійне збагачення досвідом творчості і формування механізм у самоорганізації і самореалізації особистості. Реалізація такого завдання вимагає іншого підходу до навчання, до виділення і моделювання видів діяльності, допомагають виробити у студентів активне ставлення до довкілля.

Світовий досвід свідчить, що ХХІ століття – епоха інформації, змагання за інтелект, тому педагоги повинні розуміти проблему взаємозв'язку навчання і розвитку особистості. Враховуючи, що сучасна модель освіти включає: предметні знання, способи діяльності, досвід творчої діяльності, емоційно-ціннісне ставлення до світу, вона передбачає взаємозалежність рівня розвитку та успіху в навчанні. Тому від студентів викладачі вимагають самоорганізації, організації навчальної діяльності, розвитку аналітичних здібностей, умінь пізнавальної діяльності, самостійності, творче ставлення до завдань. Успішність навчання залежить від сформованості мотиваційної сфери, наявних знань, ціннісних орієнтацій та установок.

Викладачі відкривають у студентів можливість процесу самореалізації себе як особистість. Творчі студенти досягають надійних засобів саморегулювання,

самооцінки і внутрішнього стимулювання, що веде до комфортної душевної рівноваги. Таким чином педагогічна технологія – втілення певного бачення світу, певного розуміння особистості, її спроможності самореалізуватись в динамічному житті за нових ринкових умов.

Розвиток особистості на всіх етапах її життєдіяльності – це умови, засади всебічного розвитку особистості, забезпечення її творчого потенціалу, реалізації здібностей, зростання компетентності, удосконалення отриманих знань, умінь, навичок в майбутній професійній діяльності.

Вивчаючи інноваційні процеси в галузі освіти, інноватика як наукова дисципліна покликана розкривати сутність їх наукового проектування і мистецького втілення, виявити закономірні зв'язки між традиціями і новаціями, обґрунтувати моделі системних нововведень в установах і закладах освіти.

Основними складовими освітньої інноватики є:

- 1) теорія створення інновацій у системі освіти;
- 2) методологія сприйняття, оцінки та інтерпретацій нового в соціології, дидактиці, психології, педагогічному менеджменті;
- 3) технологія і досвід практичного застосування освітніх інновацій.

Серед дослідницьких завдань освітньої інноватики передусім такі: обґрунтування її місця в системі загальнонаукового і соціально-психологічного знання; висвітлення основних функцій та їх роль в теоретичному осмисленні шляхів реформування системи освіти; визначення перспектив функціонування, розвитку і управління закладами освіти; застосування і впровадження освітньої інноватики як критеріальної оцінки передового педагогічного досвіду; розроблення понятійно-категоріального апарату освітньої інноватики; розкриття тенденцій розвитку інноваційних процесів у системі національної освіти; підготовка рекомендацій щодо практичного втілення інноваційних процесів.

Перспективними напрямками освітньої інноватики є:

- інноватика як окрема галузь наукового знання;
- інноваційні процеси в освіті як предмет методологічного дослідження;
- наукова проблематика інноваційних процесів у сучасній філософії освіти;
- стратегічний розвиток засад теоретичної освітньої інноватики;
- суперечності інноваційної діяльності і способи їх розв'язання;
- перманентність оновлення освітньої практики на основі соціально-психологічних закономірностей розвитку інноваційних процесів;
- зміст, структура і функції освітньої інноватики;
- прикладні аспекти обґрунтування освітньої інноватики;
- інноватика в системі наукового знання;
- необхідні і достатні умови реалізації інноваційних процесів у освіті;
- норми інноваційної діяльності тощо.

Виділяють типи навчання:

1) підтримуюче, спрямоване на відтворення соціального і соціально-культурної системи;

2) інноваційне, яке стимулює інноваційні зміни в існуючій культурі і соціальному середовищі, активно впливаючи на проблемні ситуації, що постають як перед окремою людиною, так і перед суспільством;

3) шокове, до якого відносять раптові зміни в житті людини і суспільства. Шокове навчання стресове, а тому характеризується низькою результативністю порівняно з інноваційним навчанням[2].

За сприятливих умов найбільшого поширення мають набути два перших типи навчання. Тим часом досі переважає перший тип – підтримуюче навчання. Ця невідповідність, на думку педагогів, багато в чому пояснюється невідповідністю суспільства до зіткнення з новими ситуаціями в соціальному житті, аби своєчасно й належним чином відгукуватися на політичні, економічні, екологічні та інші проблеми. Тому інноваційність відносять як до дидактичної організації навчання, так і до його соціально значущих результатів. Загалом у розвитку теорії навчального процесу в сучасній педагогіці є два *шляхи*:

- 1) модернізація традиційного навчання, його переорієнтація на ефективну організацію засвоєння визначених соціальних зразків, досягнення чітко фіксованих еталонів;
- 2) інноваційний підхід до навчального процесу, де головною метою є особистісний розвиток студентів їх здатність оволодівати новим досвідом на основі формування творчого і критичного мислення, рольового та імітаційного моделювання пошуку, визначення особистісних сенсів тощо. Перевага надається активним формам і методам навчання.

Локальні, неповні інноваційні перетворення не можуть дати позитивного результату. Некритичне чи еклектичне застосування інновацій поряд з традиційними методами може призвести до дискредитації ідеї ефективної інноватики. Нова філософія освіти та нова парадигма освіти потребують якісно вищої професійної підготовки майбутнього педагога, спроможного вирішувати завдання творчого розвитку.

Основна суперечність першого етапу інноваційних перетворень – невідповідність між старим (тим, що є) і новим (те, що потрібно і бажано), яка породжується як соціальними, так і педагогічними потребами поліпшити стан освіти.

Друга суперечність – між обмеженими в часі строками навчання і зростаючим обсягом наукової інформації. Диференціація наукового знання, його подвоєння кожні п'ять-десять років призводять до потреби постійного розширювати зміст освіти. Неминуче виникає проблема відбору найважливішого знання, необхідного і достатнього для підготовки творчого спеціаліста. Тому робота щодо визначення навчального змісту і його оновлення – одне з джерел інноваційних процесів у сучасній освіті. Оновлення потребують всі ланки навчально-виховного процесу й, зокрема, всі організаційні форми. Не випадково виникла потреба у створенні системи неперервної освіти. Тенденція до неперервності освітнього процесу на рівні особистості потребує як структурного, так і змістового його оновлення. Іде процес інтеграції різних підходів до навчання у світовій практиці. Інша тенденція розвитку інноваційних процесів – потреба вчителів викладачів у нових освітніх технологіях.

Оновлення системи освіти потребує дослідження інноватики як окремої галузі наукового знання. Інтенсивний розвиток інноваційних процесів у сучасних умовах принципово змінює стратегію управління ними, оскільки

стихійність, непослідовність, непрофесійність і некомпетентність при їх поширенні дискредитує ідею ефективної інноватики, гальмує її розвиток і впровадження в освітню практику. Цілісне осмислення теорії і практики проектування та впровадження інноваційних процесів потребує розкриття основних тенденцій і суперечностей їх розвитку, формалізації результатів цих досліджень у вигляді законів, закономірностей, принципів.

Визначають загальні закони перебігу інноваційних процесів:

- закон незворотної дестабілізації інноваційно-освітнього середовища.
- закон фінальної реалізації інноваційного процесу;
- закон стереотипізації освітніх інновацій;
- закон циклічного повторення, або закон зворотності освітніх інновацій, тобто повторне відродження за нових умов.

Інноваційні педагогічні технології спрямовуються насамперед на забезпечення умов для самореалізації сутнісних сил студентів в різних видах теоретичної і практичної діяльності, в динамічному житті за нових ринкових умов. В основі оновлення методів, прийомів навчальної діяльності мають бути гуманістичні стосунки, партнерські відносини, принципи рівноправного діалогу викладач - студент. Визначальною спрямованістю такої роботи є розвиток самостійності студентів, їхньої пізнавально-дослідницької діяльності, систематичне формування в них вмінь виробляти свою точку зору, оцінку життєвих фактів і явищ, власні погляди, переконання та ідеали.

У педагогічний процес впроваджуються інноваційні технології :інформаційні, комп'ютерні, інтегровані курси, модульно-кредитне навчання, модульно-розвивальне навчання, рейтингова система оцінювання знань, активні методи навчання, дистанційне навчання тощо. Тому визначальна роль у формуванні творчої особистості майбутнього спеціаліста належить викладачу, його позиції, установку на творчість.

Під час розвитку творчої уяви можна використовувати комплекс вправ, рольові та ділові ігри, моделювання професійних завдань на кмітливість, які ламають стереотипи. У ході занять студенти вчаться користуватися методами генерації ідей, такими, як метод мозкового штурму, метод фокальних об'єктів та метод морфологічного аналізу. Велику роль для розвитку творчого мислення студентів, має опанування системним оператором, або схемою талановитого розв'язання винахідницьких задач на нетехнічному матеріалі. Згадані завдання являють собою фантастичні ситуації, які містять суперечність і вимагають її розв'язання.

Інноваційні педагогічні технології спрямовуються насамперед на забезпечення умов для самореалізації студентів в різних видах теоретичної і практичної діяльності, в динамічному житті за нових ринкових умов.

Професійність майбутнього вчителя характеризується *рисами*.

По-перше, педагог повинен бути організатором, керівником в лабіринті знань. Він повинен систематично діяти на психологію своїх підопічних, щоб прищепити їм певні риси характеру, волі, звичок і смаків, систематично прививати дітям звичку думати, аналізувати.

По-друге, професійність педагога полягає в умінні перетворити учня в

суб'єкт самовиховання, самоосвіти, так як спеціаліст, який закінчив свою освіту разом з закінченням, наприклад, вузу дуже швидко відстане і перестане бути кваліфікованим спеціалістом.

По третє, професійна кваліфікація педагога полягає в його умінні трансформувати державні цілі в педагогічні. Від педагога вимагається система послідовних дій, направлених на досягнення цілей освіти які висуюються сучасним суспільством. Ця діяльність педагога включає напрямки:

1. Конструктивна діяльність, тобто вибір інформації яка повідомляється студентам; проектування власної діяльності на лекції, на практичному або лабораторному занятті; проектування діяльності студентів і, накінець, проектування методів контролю знань.

2. Організаційна діяльність, тобто організація передачі інформації студентам; організація своєї діяльності на лекціях і заняттях; організація діяльності студентів і організація контролю знань.

3. Комунікативна діяльність, тобто встановлення правильних взаємовідносин з колективом студентів, створення доброзичливого психологічного настрою, який сприяє активності процесу навчання, виявленню творчих здібностей студентів. При позитивних взаємовідносинах краще засвоюється матеріал, народжується інтерес до предмету, стають менш помітними окремі промахи викладача.

4. Гностична діяльність, тобто вивчення способів дії на людей, знання психологічних і вікових особливостей цих людей, уміння оцінювати власну діяльність і вносити в неї відповідні корективи[3]

Для педагога-новачка характерно планування тільки власної діяльності. Ще немає передбачення того, як буде сприйнята студентами інформація, яку повідомляють, що виявиться знайомим, що цікавим, що важким, що викличе роздратування.

По мірі оволодіння педагогічною майстерністю все те, чому педагог хоче навчити своїх студентів, отримує психологічне забарвлення. Педагог починає відчувати ступінь сприйняття студентами інформації, уміє активізувати студентів. Він спонукає їх до порівняння, пошуку істини, вчить їх самоконтролю і самоорганізованості. Його реакція на поведінку аудиторії стає швидкою і чутливою, його заняття проводяться жваво, емоційно, цікаво. Це в значній мірі сприяє підвищенню кваліфікації спеціалістів, які готуються.

Важливими умовами міцного засвоєння знань і умінь, застосування їх на практиці є: мистецтво педагога викликати інтерес до предмету та активне відношення студента до навчальної роботи.

Висновки.

Освітній процес в умовах закладів вищої освіти повинен:

- ✓ бути імітацією середовища, в якому будуть жити і працювати студенти;
- ✓ містити в собі конкретну мету, і проблеми діяльності;
- ✓ забезпечувати формування у студентів здатності вирішувати практичні задачі, змінювати та покращувати той предметний світ, в якому вони живуть і працюють.

Активне навчання повністю відповідає цим вимогам. В його основі лежить

принцип безпосередньої участі, який зобов'язує викладача зробити кожного студента учасником освітнього процесу який шукає шляхи і способи вирішення проблем. Активні методи навчання дозволяють формувати знання, уміння й навички шляхом залучення майбутніх вчителів в активну освітню діяльність, брати участь в наукових експериментах.

Література:

1. Васянович Г. П. Педагогіка і психологія / Григорій Петрович Васянович / Г. Васянович. Вибрані твори: в 5-ти т. – Т. 4: Збірник наукових праць. – Львів : Сполом, 2010. – 512 с.
2. Галузінська М. І. Підготовка майбутніх вчителів до впровадження креативних технологій навчання. Частина 1: монографія/[авт.кол.: Галузінська М. І., Браславська О.В., Красноштан І.В. та ін.].– Умань:, 2021. – 197 с.
3. Сисоєва С.О. Педагогічна творчість учителя: Визначення, теоретична модель, функції підготовки / Педагогіка і психологія. - К.: Педагогічна думка, 1998. - 255 с.

Abstract. *The article substantiates the essence of innovation as a separate field of scientific knowledge. The modern requirements for the professional training of future teachers in the context of the development of creative professional skills are presented. The expediency of using innovative technologies in the process of forming the gifted personality of a future teacher has been proved. Components of the educational innovation are determined and characterized the main. The professionalism of the teacher, which provide the conditions for students' self-realization in various types of theoretical and practical activity, are distinguished.*

Key words: *creative activity, innovative learning technologies, educational innovation, teacher's professionalism, active learning.*